

บทคัดย่อ

การประเมินผลนโยบายการเติมโคในระบบเศรษฐกิจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของการดำเนินมาตรการการเติมโคต้นน้ำให้เพียงพอกับการบริโภค และเพื่อเสนอมาตรการการเติมโคต้นน้ำที่เหมาะสมในอนาคต โดยใช้แบบจำลอง CIPP และการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงลึกกับบุคคลที่มีส่วนร่วมกับนโยบาย ผลการประเมินผลพบว่า การดำเนินนโยบายที่ผ่านมามีการปลูกสัตว์เข้ารับหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยง การเน้นที่โคมากกว่ากลุ่มผู้เลี้ยง ดูแลเรื่องพันธุ์และการผสมเทียม พืชอาหารสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด รวมไปถึงการควบคุมโรงฆ่าสัตว์ การเคลื่อนย้ายสัตว์ และออกใบอนุญาตฆ่า แต่ให้ความสำคัญน้อยกับตลาดเนื้อโค และผลิตภัณฑ์แปรรูป การดำเนินนโยบายที่เน้นส่วน มหาภาค เปิดโอกาสให้ผู้จัดทำนโยบายเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ในขณะที่ภาคส่วนเกษตรกรรายย่อยถูกละเลย และโคพื้นเมืองที่มีจุดแข็งมากมาย แต่นโยบายเน้นโคลูกผสม โครงสร้างใหญ่ และโคขุน ซึ่งมีการวางระบบการบริหารจัดการที่ดีกว่า ดังนั้น นโยบายเติมโคในอนาคต ควรเน้นเกษตรกรระดับย่อย ต้องมีกลุ่มผู้เลี้ยง มีการบริหารจัดการเชิงระบบต้องได้มาตรฐานสากลตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ที่เลี้ยงด้วยตนเองและมีเป้าหมายตลาดที่ชัดเจน การให้อาหารต้องเป็นไปตามสภาพและศักยภาพพื้นที่เลี้ยง การควบคุมโรคและสุขภาพสัตว์โดยนายสัตวแพทย์ การแปรรูปด้วยมาตรฐานสากล และการจัดทำโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในระบบการบริหารจัดการเดียว มีเป้าหมายหลักของการบริหารจัดการคือการสร้างมูลค่าเพิ่ม ตราสินค้าและคุณค่าในโซ่อุปทาน

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงโคต้นน้ำของเกษตรกรนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจเลี้ยงแม่โคกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงแม่โค (3) เพื่อศึกษาต้นทุนในการผลิตลูกโค และ (4) เพื่อศึกษาการจัดการเชิงระบบสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อของสหกรณ์ปางศิลาทอง จำกัด โดยการศึกษาใน 3 วัตถุประสงค์แรก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 325 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการตัดสินใจเลี้ยงแม่โคกับปัจจัยที่น่าจะอธิบายระดับการตัดสินใจของเกษตรกร ส่วนการจัดการเชิงระบบของสหกรณ์ จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการด้วยงบดุลประจำปี

ผลการศึกษาพบว่าผู้เลี้ยงแม่โคโดยรวมมีอายุเฉลี่ยมากกว่า 50 ปี การศึกษาอยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา ประสพการณ์การเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก ประมาณ 20 ปี โดยทำธุรกิจในรูปแบบตัว มีจำนวนน้อยที่ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงโคในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา มีพื้นที่รายละประมาณ 100 ไร่ แต่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างเปล่า โดยพื้นที่เลี้ยงมีความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ระดับมาก แม่โคแต่ละฟาร์มมีจำนวนตั้งแต่ 10-15 ตัว เป็นแม่โคให้ลูกแล้วร้อยละ 60 เมื่อจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มของแม่พันธุ์ออกเป็นโคไทยพื้นเมือง โคไทยบราห์มัน และโคลูกผสมฮินดูบราซิลและซาโรเลส พบว่าเกษตรกรแต่ละกลุ่มมีความชอบกลุ่มพันธุ์ของตนเอง

ปัจจัยสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยการขยายตัวของพืชไร่ในหมู่บ้าน การขยายตัวของการปลูกยางพารา นโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาล นโยบายการปิดป่า นโยบายการจัดสรรที่ดินสาธารณะของ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และนโยบายประชุมน มีส่วนที่เอื้อและหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงแม่โคในระดับน้อยมาก

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงหรือไม่เลี้ยงโคฝูงในอนาคต พบว่า ปัจจัยทางด้านกายภาพและชีวภาพ กลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยพื้นเมือง ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยการมีสถานที่เลี้ยงของตนเองเพียงพอ และการเลี้ยงโคอยู่ในระบบฟาร์ม มีปัจจัยที่ได้รับความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่ การมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเลี้ยงโค และการเลี้ยงในพื้นที่ว่างเปล่า สำหรับกลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยบราห์มัน ไม่มีปัจจัยที่กลุ่มนี้ให้ความสำคัญในระดับมาก แต่มีปัจจัยที่ได้รับความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่การมีสถานที่เลี้ยงของตนเองเพียงพอ การมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเลี้ยงโค การมีพื้นที่ว่างเปล่าสำหรับปล่อยโค และการเลี้ยงโคอยู่ในระบบฟาร์ม ส่วนกลุ่มเลี้ยงโคลูกผสมอินดูบราซิล ปัจจัยที่กลุ่มให้ความสำคัญระดับมากได้แก่ การมีสถานที่เลี้ยงของตนเองเพียงพอ ปัจจัยที่ได้รับความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่ การมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเลี้ยงโค การมีพื้นที่ว่างเปล่าสำหรับปล่อยโค และการเลี้ยงโคอยู่ในระบบฟาร์ม

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยพื้นเมือง ให้อิทธิพลระดับมากที่สุดกับปัจจัยราคาโคมีชีวิต แม่โคให้ลูกในอัตราที่เหมาะสม การมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอ และการซื้อขายด้วยระบบเงินสด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงอาหารโคราคาต่ำ และการจัดหาพ่อพันธุ์โคได้ในราคาที่เหมาะสม สำหรับกลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยบราห์มัน ให้อิทธิพลระดับมากที่สุดกับปัจจัยราคาโคมีชีวิต แม่พันธุ์ให้ลูกในอัตราที่เหมาะสม และการซื้อขายโคด้วยระบบเงินสด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับมาก ประกอบด้วย ราคาแม่พันธุ์ และการมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอ ส่วนกลุ่มเลี้ยงแม่โคลูกผสมอินดูบราซิลและซาโรเลส ให้อิทธิพลระดับมากที่สุดกับราคาโค แม่พันธุ์ให้ลูกในอัตราที่เหมาะสม และการซื้อขายด้วยเงินสด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับมาก การมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอ การมีแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบ การเข้าถึงยารักษาโรคด้วยต้นทุนต่ำ การมีตลาดนัดโค-กระบือในพื้นที่ บริการขนส่งของตลาดนัด และระบบการตรวจโรคในตลาดนัด

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ทุกกลุ่มเลี้ยงแม่โคให้อิทธิพลในระดับมากที่สุดกับความรักในอาชีพ ส่วนปัจจัยการมีกลุ่มเลี้ยงโคสนับสนุนการเลี้ยง และการมีกลุ่มตลาดโคสนับสนุนด้านการขายและราคา ทุกกลุ่ม ให้ความสำคัญในระดับปานกลางเท่านั้น

ปัจจัยด้านการส่งเสริมและนโยบายของรัฐ กลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยพื้นเมือง ให้ความสำคัญระดับปานกลางกับปัจจัยการให้การสนับสนุนวัคซีนโรค เช่น ปากเท้าเปื่อย เป็นต้น และการรับรองมาตรฐานฟาร์ม สำหรับกลุ่มเลี้ยงแม่โคไทยบราห์มันให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยการให้การสนับสนุนวัคซีนโรค เช่น ปากเท้าเปื่อย เป็นต้น และให้ความสำคัญระดับปานกลางกับปัจจัยการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และโครงการธนาคารโค-กระบือ ส่วนกลุ่มเลี้ยงแม่โคลูกผสมอินดูบราซิลและซาโรเลส ให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยการให้การสนับสนุนวัคซีนโรค เช่น ปากเท้าเปื่อย เป็นต้น และปัจจัยการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และให้ความสำคัญระดับปานกลางกับปัจจัยการผสมเทียมของภาครัฐ โครงการธนาคารโคกระบือ และปัจจัยกองทุนหมู่บ้านสนับสนุนการเลี้ยงโค

การศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจเลี้ยงแม่โคกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงแม่โค พบว่า ความตั้งใจเลี้ยงแม่โคของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงเชิงบวกกับความรักในอาชีพเลี้ยงโค ความสามารถในการจัดหาพ่อพันธุ์ และปัจจัยแม่พันธุ์ให้ลูกโคที่เหมาะสม และวัคซีนโรคปากเท้าเปื่อย มีค่าเท่ากับ 0.69, 0.15 และ 0.23 ตามลำดับ แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการขยายตัวของพื้นที่ปลูกพืชไร่ และการผสมเทียมของภาครัฐ เท่ากับ -0.16 และ 0.09

ความตั้งใจเลี้ยงแม่โคไทยบราห์มันมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงเชิงบวกกับระดับความชอบโคไทยบราห์มัน ปัจจัยการมีอาหารต้นทุนต่ำ ความรักในอาชีพเลี้ยงโค ปัจจัยการมีสถานที่เลี้ยงแม่โคเพียงพอ ปัจจัยการซื้อขายในตลาดนัดให้ราคาสูง และปัจจัยพื้นที่สาธารณะ มีค่าเท่ากับ 0.37, 0.11, 0.22, 0.09, 0.06 และ 0.06 ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับปัจจัยการขยายตัวของพื้นที่ปลูกพืชไร่

ความตั้งใจเลี้ยงแม่โคของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคลูกผสมฮินดูบราซิลและซาโรเลสส์มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงเชิงบวกกับปัจจัยการซื้อขายเงินสด ปัจจัยการมีสถานที่เพียงพอ และปัจจัยการรับรองฟาร์มมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.63, 0.19 และ 0.14 ตามลำดับ

ต้นทุนการเลี้ยงแม่โค การศึกษาต้นทุนการเลี้ยงแม่โคจำแนกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า ต้นทุนรวมต่อตัวต่อปีของการเลี้ยงแม่โคพื้นเมือง (เฉลี่ยตัวละ 7,601.85 บาทต่อปี) สูงกว่าการเลี้ยงแม่โคไทยบราห์มัน (เฉลี่ยตัวละ 7,157.54 บาทต่อปี) และแม่โคลูกผสมฮินดูบราซิลและซาโรเลสส์ (เฉลี่ยตัวละ 7,475.29 บาทต่อปี)

กรณีศึกษาการจัดการเชิงระบบสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อของสหกรณ์ปางศิลาทอง จำกัด พบว่า สหกรณ์ดำเนินการวางระบบการจัดการเลี้ยงแม่โค การขุนโค การจัดการมูลโค ให้แก่สมาชิก โดยใช้หญ้าเนเปียร์ปากช่องเป็นวัตถุดิบหลัก ส่วนอาหารผสมสำหรับการขุนโค ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในพื้นที่ประกอบด้วยหญ้าเนเปียร์ และรำข้าวโพด จัดกลุ่มผู้เลี้ยงออกเป็นกลุ่มเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก กลุ่มเลี้ยงโครุ่น กลุ่มขุนโค โดยพยายามลดระยะการเลี้ยงโคแต่ละกลุ่มให้สั้นลง เพื่อให้มีรายได้เร็วขึ้นสำหรับการดำรงชีพ การเลี้ยงใช้คอกรวมที่เป็นที่ตั้งสหกรณ์ เกษตรกรเจ้าของโคต้องผลัดเวรกันเข้ามาจัดการขุนโค ในคอกของกลุ่ม สหกรณ์ให้บริการในการจัดหาโคเข้าขุน วัตถุดิบ การจำหน่าย และการจัดการมูลโค ในอัตราที่เหมาะสม ไม่ได้หวังกำไรเพื่อการสร้างความมั่งคั่งให้สหกรณ์ เมื่อพิจารณาจากงบการดำเนินงานของสหกรณ์

การศึกษาสถานการณ์การผลิตและการค้าโคเนื้อและเนื้อโคของประเทศมาเลเซีย เมียนมาร์ และกัมพูชามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและตลาดโคเนื้อของประเทศเพื่อนบ้าน มาเลเซีย เมียนมาร์ และกัมพูชา และเพื่อสังเคราะห์โอกาสในการแสวงหาความร่วมมือทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามเพื่อแก้ไขสถานการณ์การขาดแคลนโคเนื้อของไทย ผลการศึกษาพบว่าเมียนมาร์ยังสามารถเป็นฐานโคเนื้อที่สำคัญของไทยได้อีกต่อไป เนื่องจากระบบการผลิตการเกษตรที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มปริมาณโคมีชีวิต และอัตราการบริโภคเนื้อโคต่ำ ส่วนการส่งออกโคมีชีวิตไปมาเลเซีย เริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน เพราะราคาโคเนื้อของไทยสูงกว่าราคาโคนำเข้าจากออสเตรเลีย อีกทั้งพ่อค้ามาเลเซียมีสต็อกเนื้อโคราคาถูกลงกว่าราคาเนื้อโคของไทยมาก การลักลอบนำเข้า

จึงเป็นไปได้สูง สำหรับประเทศกัมพูชา ความต้องการบริโภคเนื้อโคในประเทศสูงมาก และปริมาณการผลิตภายในยังไม่เพียงพอ ภาครัฐรายใหญ่เริ่มพัฒนาระบบการเลี้ยงแม่โคฝูง แบบยืนโรง แต่การลงทุนสร้างโรงฆ่าสัตว์ขนาดใหญ่ที่เมืองสีหนุวิลล์ จะมีผลกระทบต่อการค้าโคเนื้อและเนื้อโคของกัมพูชาและไทยอย่างแน่นอน

Abstract

Policy evaluation of filling cattle beef in the economic system had objectives of evaluating impacts of measures of increasing numbers of upstream cattle to meet consumption demand and of assessing the appropriate policy for increasing cattle beef in the future. The CIPP model was applied together with literature review and in-dept data collection from the concerned people. The results showed that the Department of Livestock Development involved and functioned in beef cattle extension directly. However, the direction of development was focused on cattle development in terms of varieties, artificial insemination of imported semen to create large cattle size for fattening rather than the farmer groups, small farmers and local beef cattle. Moreover, the department controlled silage development, diseases, cattle market and animal movement, and slaughterhouse while paid attention less in meat and meat products. The macro policy was concentrate, then, led to the policy makers seeking for the economic rent. Therefore, the future policy for cattle beef should focus on small scale farmers, their groups and cluster, system management under the international standard of their own cattle variety with target market. The animal feed must be grass and silage in the areas. Animal health was certified by the veterinarian. The meat processing was in standard slaughterhouse. Supply chain management was complied with linking all group to share the same management with the target of value added creation, branding and value creation.

A study of factors affecting the intention of raising female beef cattle had objectives of (1) to study the factors influencing raising cow for calf; (2) to study the relationships between intention of raising cow and factors affecting the intention; (3) to study the cost of cow for calf production; and (4) to study management system for cattle production of Pangsilathong cooperatives. For first three objectives, the data were collected from 325 farms and analyzed by mean and percentage. The inferential statistics was applied for the relation analysis between decision to raise cow and dependent factors. In case of Pangsilathong cooperatives, in-depth interview and balance sheet were used for study.

The results revealed that the farmers were over 50 years old, educated compulsory level, and experienced in raising cow for 20 years. They owned their private business and raising cow continuously. The minority used to be trained in the past 3 years. The grazing

areas were approximately 100 rai, however most of them were temporary empty land. Their available level was high. The average farm size ranged 10-15 heads, with 60 percent of maturity. Three groups of farmers were divided, namely Thai native cow; Thai Brahman; and mix variety of Hindu Brazil and Charolas, Each group was satisfied his own cow variety.

The environment factors, including the expansion of cash crops; para-rubber plantation; rice mortgage scheme; forest protection; land allocation for grazing of local government; and forest community policy, affected the raising cow for calf less.

The study of caused factors promoting the farmers to raise cow in the future showed that the physical and biological factors, Thai-native cow group preferred high level of adequate grazing land factor and farming system with cow factor; and medium level of public grazing area and empty area factors. Thai Brahman's farmers don't had high level factors but they had medium factors including adequate grazing land factor, public grazing land factor, empty area factor and farming system with cow factor. Mix varieties of Hindu Brazil's farmers had high level factor is adequate grazing land factor and medium level including public grazing land factor, empty area factor and farming system with cow factor.

The economic factors, Namely Thai native cow's farmers had highest level factors including alive cattle prize factor, Female breeder cattle birth calves factor, Household's labors factor and trading by cash factor, And high level factors including access to cheap animal food factor and male breeder cattle suitable prize. Thai Brahman's farmers had highest level factors including alive cattle prize factor, Female breeder cattle birth calves factor and trading by cash, And high level factors including female breeder cattle prize and household labors. Mix varieties of Hindu Brazil's farmer had highest level including alive cattle prize factor, Female breeder cattle birth calves factor and trading by cash factor, And high level factors including household labor factor, New generation farmers factor, Access to cheap animal drugs factor, cattle market in area factor, cattle market transportation factor and diagnosing in cattle market factor.

The social and culture factors every groups had highest level factor is love in career factor, And medium level factors including supporting from cattle groups factor, Marketing support and prize factor.

The government's development and policy factor, Namely Thai native cow's farmers had medium level factors including veterinary support vaccine factor and standard's farm warranty factor. Thai Brahman's farmers had high level factor is veterinary support vaccine factor and medium level factors including standard's farm warranty factor and cattle bank factor. Mix varieties of Hindu Brazil's farmers had high level factors including veterinary support vaccine

factor and standard's farm warranty factor, And medium level factors including vitro fertilization from government's vets factor, cattle bank factor and village fund for cattle farmers factor.

The study relationship of intention of livestock and factor for livestock find the intention of livestock has positive linear relationship with love in career factor, male breeder cattle management factor, female breeder cattle birth calves factor and veterinary support vaccine factor were equal 0.69, 0.15 and 0.23 respectively, but has negative linear relationship with the expansion of cash crops factor and vitro fertilization from government's vets factor were equal -0.16 and 0.09.

The intension of Thai Brahman's farmers had positive linear relationship with satisfied his own cow variety including access to cheap animal food factor, love in career factor, adequate grazing land factor, trading in cattle market get higher prize factor and public grazing land factor were equal 0.37, 0.11, 0.22, 0.09, 0.06 and 0.06 respectively, And negative relationship with the expansion of cash crops factor.

The intension of mix varieties of Hindu Brazil's farmer and Charolas's farmers had positive linear relationship with trading by cash factor, adequate grazing land factor and standard's farm warranty factor were equal 0.63, 0.19 and 0.14 respectively.

The cattle cost factor, the study divide to 3 group find total cost per head per year of Namely Thai native cattle (Average 7,601.85 baht per year) that higher than Thai Brahman cattle (Average 7,157.54 baht per year) and Mix varieties of Hindu Brazil and Charolas (Average 7,475.29 baht per year)

In case study of management system for cattle production of Pangsilathong cooperatives find the cooperatives set the feed system for member by Napear Pak Chong grass for main feed and blended feed use local feed like Napear grass and maize for ingredient. And divide farmer group by 1) For produce calves 2) For grew calves 3) For fatten cattle for decrease livestock time each group and acceleration time for income. Use cooperatives stables for feed, farmer would switch to feed they own cattle in group. The cooperatives would manage fatten cattle, material, sale place and waste management by reasonable prize.

The study of the production and trade of cattle and beef cattle in Malaysia, Myanmar, and Cambodia aims to study the production and marketing of beef cattle from neighboring countries, Malaysia, Myanmar, and Cambodia and to synthesize trade cooperation between Thailand and neighboring countries to resolve the situation, the three beef shortages of Thailand. The study found that Myanmar can also be a base area of the beef cattle of Thailand anymore. Because the favorable agricultural production to increase cattle alive and low

consumption of beef. The export of live cattle to Malaysia begin to lose their competitiveness. Because of higher prices of beef cattle prices, cattle imported from Australia. The Malaysian stock traders meat was cheaper than beef cattle price of Thailand. The smuggling is highly possible. For Cambodia Consumer demand for beef in the country is very high. But the volume of local production is not enough. Major Business Development began raising a free ranch system and loose housing system but to invest a large slaughterhouse in Sihanoukville Province. It affects cattle and beef trade of Cambodia and Thailand certainly.